

A-6

অসমৰ

পৰ্ব্বত-ভৈয়ামৰ

ভাইসকল

শ্রীচিচিত্তবাসায়ণ দত্ত বৰুৱা, বি-এল

লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল

গুৱাহাটী • অসম

প্ৰকাশক :

শ্ৰীবিচিত্ৰনাৰায়ণ দত্ত বৰুৱা, বি-এল

লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল

গুৱাহাটী : অসম।

৩য় তাঙৰণ—জানুৱাৰী, ১৯৬৪

বেচ—এটকা মাথোঁ

মুদ্ৰক :

শ্ৰীকালীচৰণ পাল

নবজীৱন প্ৰেছ

৬৬ গ্ৰে ট্ৰীট, কলিকতা-৬

সূচী

বিষয়	পৃষ্ঠা
১। অসমৰ পৰ্বত-ভৈয়ামৰ ভাইসকল—পৰিচয়	১
২। আবৰ	১৩
৩। মিচিমি	১৬
৪। মণিপুৰী	২০
৫। লুচাই	২৩
৬। নগা	২৭
৭। খাচিয়া	৩২
৮। গাৰো	৩৭
৯। ডফলা	৩৯
১০। অঁকা	৪০
১১। কছাৰী	৪২
১২। মিকিৰ	৪৬
১৩। মিৰি	৪৮
১৪। দেউৰী	৫১
১৫। আহোম	৫৩
১৬। কোঁচ বা ৰাজবংশী	৫৮
১৭। অন্যান্য জাতি	৫৯

অসমৰ পৰ্বত ভৈয়ামৰ

ভাইসকল

পৰিচয় ৪

অসম আমাৰ জন্মভূমি। আমি অসমৰ মানুহ। অসমৰ নিচিনা ধুনীয়া আৰু মনোৰম দেশ ক'তো নাই। পুৰণি কালত অসমক কামৰূপ বুলিছিল আৰু আমাৰ ৰাজ্য তেতিয়া পশ্চিমে একেবাৰে সাগৰলৈ আছিল; পিছত কালক্ৰমত গৈ গৈ সৰু হৈ বৰ্ত্তমানে কেবল গোৱালপাৰা, কামৰূপ, গাৰোপাহাৰ, দৰং, নগাওঁ, শিৱসাগৰ, লক্ষীমপুৰ, খাচিয়া-জয়ন্তীয়া পাহাৰ, সংযুক্ত মিকিৰ পাহাৰ আৰু উত্তৰ-কাছাৰ, কাছাৰ, লুচাই পাহাৰ আৰু উত্তৰ-পূব সীমান্ত ভূ-ভাগ (N.E.F.A.) লৈ অসম প্ৰদেশ হৈছে। মণিপুৰ শাসনৰ ফালৰ পৰা অসমৰ বাহিৰত কিন্তু ভৌগোলিক অৱস্থানৰ ফালৰ পৰা অসমৰ ভিতৰতে পৰে; ইয়াক ভাৰতৰ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ অধীন চীফ-কমিচনাৰে শাসন কৰে। গতিকে মণিপুৰ

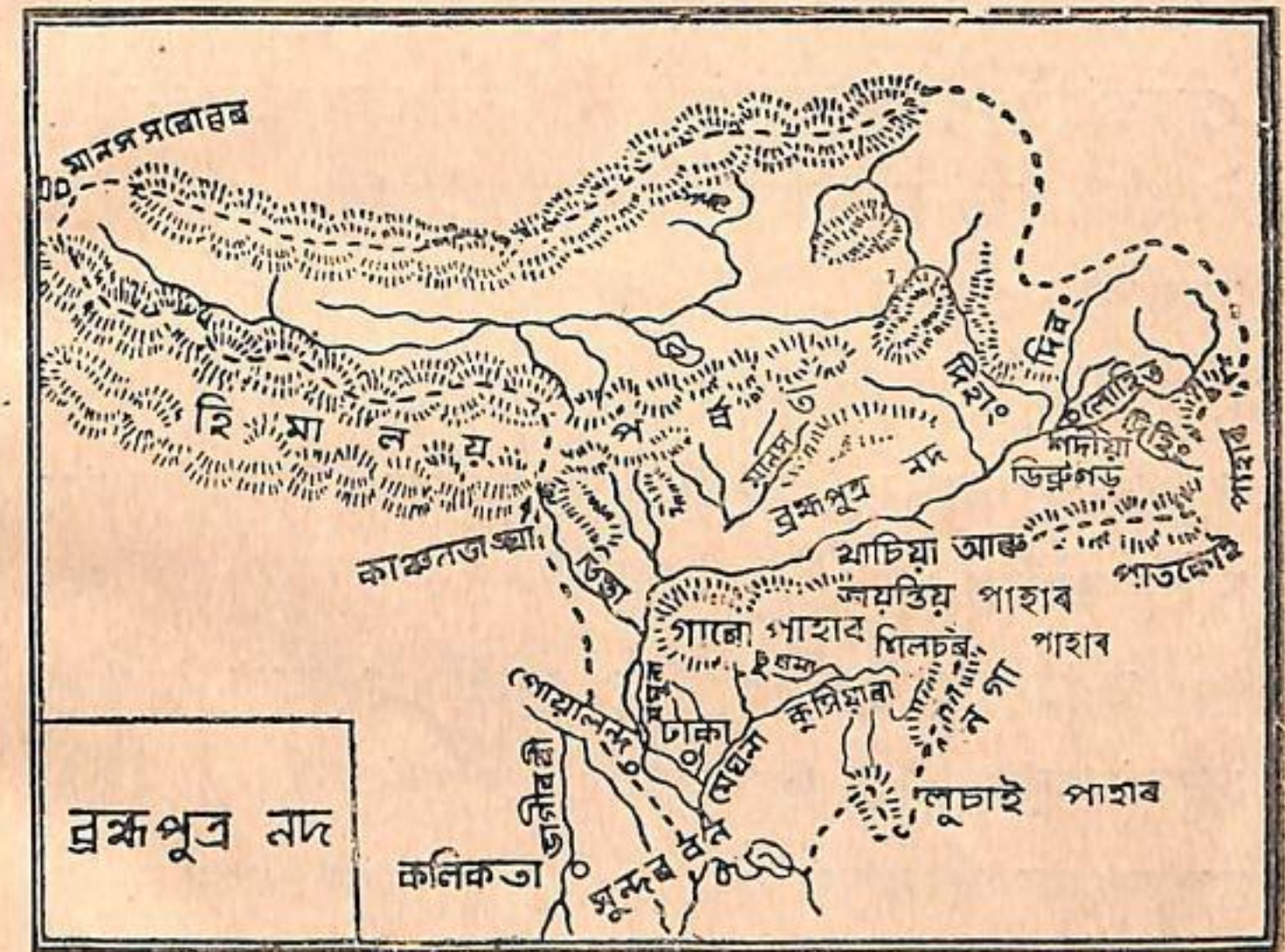
শাসন হিচাবে অসম প্ৰদেশৰ বাহিৰত যদিও দেখাত অসমৰে এটা প্ৰধান অঙ্গ হৈ আছে।

অসমৰ উত্তৰে ভোট ৰাজ্য, তিব্বত আৰু চীন; পূবে চীন, ব্ৰহ্মদেশ; দক্ষিণে ব্ৰহ্মদেশ, চট্টগ্ৰাম আৰু পাৰ্বত্য ত্ৰিপুৰা; পশ্চিমে, পূব-পাকিস্তান আৰু বঙ্গদেশৰ কোচবিহাৰ, বংপুৰ, আৰু জলপাইগুৰি জিলা।

অসমৰ মাটি-কাল প্ৰায় ছাপন হাজাৰ বৰ্গমাইল আৰু লোকসংখ্যা এতিয়া প্ৰায় এক কোটি।

প্ৰাকৃতিক হিচাবে অসম প্ৰদেশৰ ভাগ তিনিটা; অসম উপত্যকা, পাৰ্ব-তীৰ্ণ ভূমি আৰু সুৰমা উপত্যকা। উত্তৰে ভোট, অংকা, ডফলা, আবৰ জাতিৰ পৰ্বত, দক্ষিণে অসম পৰ্বত-শাৰী অৰ্থাৎ অসমৰ মাজৰ গাৰো, খাচিয়া, বৰাইল, নগা আৰু পাটকাই পৰ্বত। ইয়াৰ মাজত অসম উপত্যকাৰ ভৈয়াম। ইয়াৰ মাজেদি ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদী বৈ গৈছে। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উপনৈ বহুতো, যেনে উত্তৰৰ পৰ্বতৰ পৰা বৈ অহা (দক্ষিণ-বাহিনী) সোৱনশিৰী,

ৰঙানৈ, ভৰলী, বৰনদী, পাগলাদিয়া, বেকী, মানাহ আদি। দক্ষিণ ফালৰ পৰা বৈ অহা (উত্তৰ-বাহিনী) বুঢ়ী দিহিং, দিখৌ, ধনশিৰী, কপিলী, শিংৰা, কৃষ্ণাই আদি প্ৰধান। কাছাৰৰ মাজেদি বৰাক বা সুৰমা নৈ পশ্চিমলৈ

বৈ পাকিস্তানত সোমাইছে। ইয়াৰো বহুত উপনৈ আছে। এই সুৰমা নৈৰ পৰা সুৰমা উপত্যকা হৈছে আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰ নৈৰ পৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকা বা অসম উপত্যকা হৈছে। অসম উপত্যকা ভৈয়াম। ইয়াৰ মাজেদি

ব্ৰহ্মপুত্ৰ বৈ গঙ্গানৈৰ সৈতে মিলি বঙ্গোপ-
সাগৰত পৰিছে। অসম উপত্যকা দীঘলে
প্ৰায় ৪৫০ মাইল আৰু পুতলে প্ৰায় ৫০ মাইল।
এই ব্ৰহ্মপুত্ৰ নৈ তিব্বতৰ মানসসৰোবৰৰ
ওচৰৰ পৰা ওলাই প্ৰথমে চান্দপো
নাম লৈছে, পাছত লক্ষীমপুৰত দিহং নাম লৈ
লোহিত নৈৰ সৈতে মিলি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ নাম
লৈছে আৰু অসম উপত্যকাৰ মাজেদি
ব্ৰহ্মপুত্ৰ নাম লৈ পশ্চিমে পাকিস্তানত
সোমাইছে। অতীজৰে পৰা এই নদীয়েদি
পশ্চিমৰ লগত নাও-জাহাজেদি বেহা-বেপাৰ
চলি আছে।

আমাৰ অসমৰ নৈ পৰ্বতৰ দৃশ্য অতি
মনোৰম, ই প্ৰকৃতিৰ লীলা-ভূমি। এই
ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰতে অসম উপত্যকাৰ প্ৰায়বোৰ
চহৰ আৰু বেহা-বেপাৰৰ ঠাই স্থাপিত।

অসমত জাৰ জহ প্ৰায় সমান; ইয়াত
বৰষুণ যথেষ্ট হয়। চেৰাপুঞ্জিত পৃথিৱীৰ
ভিতৰত আটাইতকৈ বেচি বৰষুণ হয়।
অসমৰ পৰ্বতৰ ওপৰৰ আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দাঁতিৰ
স্বাস্থ্য ভাল। অসম কৃষিপ্ৰধান দেশ, ধান

আৰু চাহ খেতি প্ৰধান। উজনি অঞ্চলত
প্ৰধানকৈ চাহৰ খেতি বেচি। চাহ আৰু
ধানৰ খেতিৰ বাহিৰে কপাহ, কুঁহিয়াৰ, মাহ,
সৰিয়হ, মৰাপাট, আলুখেতি আদিও যথেষ্ট
হয়। তদুপৰি অসমৰ হাবিত শাল, চাম,
আজাৰ, খৈৰা, শিশু, সোণাক আৰু খয়েৰ
আদি বহুত মূল্যবান গছ পোৱা যায়। ইয়াৰ
বাহিৰেও অসমৰ খনিজ বস্তু যেনে কয়লা,
পেট্ৰোলিয়াম, কেৰাচিন তেল আদি প্ৰধান।
শিল্পজাত বস্তু যেনে এৰী, মুগা, পাটও
যথেষ্ট আছে। ইয়াত সকলো বকমৰে জীৱ-
জন্তু আছে আৰু কাজিৰঙা হাবিত গঁড় আছে।
মুঠতে কবলৈ গলে অসমৰ একোৰে অভাব
নাই। এই সুজলা সুফলা অসমত আমি
পৰ্বত-ভৈয়ামৰ ভাইসকল মিলিভুলি থাকোঁ।

অতি পুৰণি কালত গোটেই দেশখন
হাবিৰে ভৰা আছিল; পিছত লাহে লাহে
সেইবোৰ বিদেশৰ পৰা অহা লোকৰ পৰাই
বসতি হব ধৰিলে। আমাৰ ইয়াৰ নগা, কুকি,
খাচিয়া, মিৰি, মিচিমি, গাৰো, আবৰ আদিক
পুৰণি কালৰ বংশধৰ বুলি বহুতে কয়।

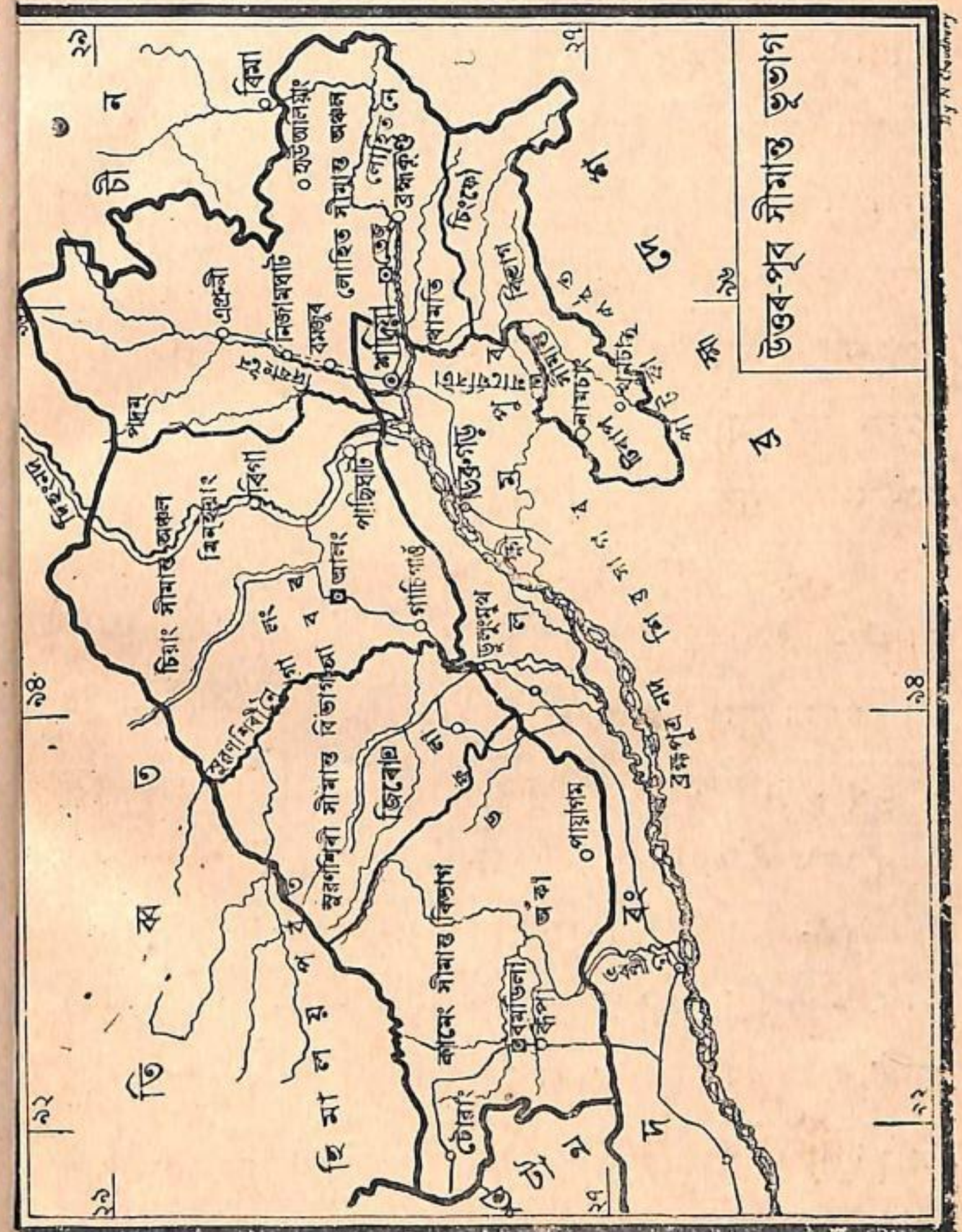

হৈছে। এতিয়া সকলোৰে মাজত প্ৰায় সম্ভাব দেখা যায়।

ইংৰাজে আমাৰ দেশৰ ভৈয়ামত বিশেষ
একো কৰিব নোৱাৰি—পৰ্বত পাহাৰত
তেওঁলোকৰ ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰি পাহাৰীয়া
ভাইসকলৰ বেচি ভাগকে খ্ৰীষ্টান ধৰ্মত
দীক্ষিত কৰে আৰু এওঁলোকৰ মাজত শিক্ষাৰ
পোহৰ বিলায়। এতিয়া প্ৰায়ে সেইবোৰ
কাম আমাৰ জাতীয় গৰ্ৱমেণ্টে হাতত
লৈছে, এই অনুন্নত গোষ্ঠীৰ পাহাৰী আৰু
খলুৱা জনজাতিৰ উন্নতি-মূলক কাৰ্য্য-পদ্ধতি
হাতত লৈছে।

বৰ্ত্তমানে পৰ্বত পাহাৰত বহুত ডাঙৰ
ডাঙৰ নগৰ স্থাপিত হৈছে, যেনে নগা পাহাৰত
—কোহিমা, মকক্‌চাং। মণিপুৰত
ইম্‌ফল, খাচিয়া-জয়ন্তীয়া পাহাৰত
শ্বিলঙ, গাৰো পাহাৰত তুৰা, সংযুক্ত
মিকিৰ পাহাৰ আৰু উত্তৰ কাছাৰ জিলাত
ডিম্‌ফু, লুচাই পাহাৰত আইজল
আৰু লুংলে।

সেইদৰে ভৈয়ামৰ জিলা কেইখনতো

ডাঙৰ ডাঙৰ আধুনিক নগৰ স্থাপিত হৈছে ; যেনে—লক্ষীমপুৰ জিলাত ডিব্ৰুগড়, শিৱসাগৰত যোৰহাট, নগাঁৱত নগাঁও, দৰঙা জিলাত তেজপুৰ, কামৰূপত গুৱাহাটী আৰু গোৱালপাৰাত ধুবুৰী ইত্যাদি।

ওপৰত উল্লেখ কৰা জিলা আৰু ঠাইবোৰক একৰকম ভৈয়াম-অসম বুলিব পাৰি আৰু এইবোৰ জিলা অসম চৰকাৰে শাসন কৰে।

ইয়াৰ উপৰিও অসম স্বাধীন হোৱাৰ পাচত ভৈয়াম-অসমৰ বাহিৰে তিব্বত আৰু চীনৰ সীমালৈ উত্তৰ-পূব সীমান্ত ভূভাগ বুলি কিছুমান পাহাৰীয়া ভূভাগ গঠিত হৈছে—যেনে (১) চিয়াং সীমান্ত বিভাগ—সদৰ ঠাই আলং ; (২) লোহিত সীমান্ত ভূভাগ—সদৰ ঠাই তেজু ; (৩) সোৱনশিৰী সীমান্ত ভূভাগ—সদৰ ঠাই জিৰো ; (৪) কামেং সীমান্ত ভূভাগ—সদৰ ঠাই বমডিলা ; (৫) টিৰাপ সীমান্ত ভূভাগ—সদৰ ঠাই মাৰ্ঘেৰিটা আৰু (৬) টুৱেন্‌চাং সীমান্ত ভূভাগ—সদৰ ঠাই টুৱেন্‌চাং। ইয়াৰ প্ৰত্যেক ভাগকে এজন

পলিটিকেল অফিচাৰে শাসন কৰে আৰু এইবোৰ অঞ্চল ভাৰত চৰকাৰৰ পোনপটীয়া শাসনৰ তলত। কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে অসমৰ ৰাজ্যপাল আৰু তেওঁৰ উপদেষ্টাৰ যোগেদি এই বিভাগবোৰৰ শাসন চলায় আৰু কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে এইবোৰৰ শাসনৰ খৰচ বহন কৰে।

এই ভূভাগৰ মোটামোটি সীমা—উত্তৰে তিব্বত ; পূবে চীন ; দক্ষিণে ব্ৰহ্মদেশ, নগাপাহাৰ, শিৱসাগৰ, লক্ষীমপুৰ আৰু দৰং জিলা আৰু পশ্চিমে ভোটৰ পৰ্বত। ইয়াৰ মাজৰ এই পৰ্বতীয়া ভূখণ্ডৰ নাম একেলগে উত্তৰ-পূব সীমান্ত ভূভাগ (N. E. F. A.—নৰ্থ ইষ্ট ফ্ৰণ্টিয়াৰ এজেঞ্চী)। ইয়াৰ লোকসংখ্যা প্ৰায় আঠলাখ। এই ভূভাগৰ অধিবাসী—অঁকা, ডফলা, মিৰি, আবৰ আৰু মিচিমি প্ৰভৃতি জনজাতি। চৰকাৰে এওঁলোকৰ সকলোপিনে উন্নতিৰ বাবে মনোযোগ দিছে আৰু ইয়াৰ বাবে শিক্ষা, চিকিৎসা, ইঞ্জিনিয়াৰিং আৰু কৃষিৰ কেন্দ্ৰীয় বিভাগ খুলিছে আৰু বেহা-বেপাৰৰ সুবিধাৰ বাবে বহুত ৰাস্তা-ঘাট নিৰ্মাণ কৰিব ধৰিছে।

আমাৰ অসম এতিয়া বৃহত্তৰ হৈছে।
এতিয়া আমাৰ অসমৰ পৰ্বত-ভৈয়ামৰ
ভাইসকলৰ বিষয়ে বিতংভাবে চমু পৰিচয়
দিম।

আবৰ

চিয়াং সীমান্ত ভূভাগত আমাৰ আবৰ
ভাইসকলৰ বসতি। ইয়াৰ প্ৰধান নৈ
চিয়াং (দিহং)। এওঁলোকৰ খেল তিনিটা
—পদম্, মিন্‌ইয়াং আৰু গালং। এওঁলোকে
জুম খেতিৰে সকলো কৃষি কৰে। গৰু,
ছাগলী, গাহৰি, মেথোন এওঁলোকৰ সম্পত্তি।

আবৰ (পদম্) মানুহ

এওঁলোকৰ গাৰঁৰ কাজিয়া-পেচাল গাৰঁলীয়া
পঞ্চায়তত বিচাৰ হয়। এই পঞ্চায়তক
“মিলুম কেবাং” বোলে। এওঁলোক মঙ্গোলীয়
জাতিৰ মানুহ। আবৰসকলৰ গাওঁবোৰৰ
সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক অনুষ্ঠানবোৰ

গণতান্ত্ৰিক। এওঁলোকৰ ঘৰবোৰ দীঘল আৰু আহল-বহল। একো ঘৰতে কেবাটাও পৰিয়াল বাস কৰে। বিয়াৰ পাছত ডেকা গাভৰু বেলেগ ঘৰত থাকে; বিয়া হোৱা মানে বেলেগ হোৱা। ইটো সূঁতিৰ পৰা সিটো সূঁতিলৈ যাবলৈ বেতৰ দলং আৰু সাঁকো কৰি লয়।

আবৰ সকলৰ গাৰ বৰণ উজ্জল আৰু মাগুৰবৰণীয়া। মাতবোৰ ধীৰ গহীন, লাহে লাহে এটা এটাকৈ কয়। অতীতত এওঁলোকে “ওদাল” নামেৰে এবিধ গছৰ আঁহৰ কাপোৰ পিন্ধিছিল। তিৰোতাসকলে ৰঙা-নীলা মেখেলা পিন্ধে আৰু গলত জন্তুৰ হাড়-দাঁতৰ মালা আৰু নানা তৰহৰ মণি লয়। ল’ৰা-ছোৱালীৰ বিয়া-বাৰুৰ সম্বন্ধ মাক-বাপেকে কৰি দিয়ে। আগেয়ে খেতি কৰাৰ সঁজুলি কেৱল এখন দা আছিল। এই দাৰে মাটিত গাত খান্দি গুটি সিঁচিছিল। এওঁলোকে বন-দেৱতাক মানে আৰু একোটা বিষয়ৰ একোটা অধিপতি আছে বুলি ভাবে। এওঁলোকৰ মাজত এটা মঙ্গলতি শ্ৰেণীৰ মানুহ আছে।

সিহঁতক “দওদাৰ” বোলে। এওঁলোকে কুকুৰাৰ নাড়ী আৰু গাহৰিৰ কলিজা কাটি মঙ্গল চায় আৰু বেমাৰ হলে পোহনীয়া জন্তু কাটি বলি দিয়ে।

আবৰৰ সমূহীয়া সমাজক “কেবাঙ” বোলে। ইয়াক জাতীয় পৰিষদ বুলিব পাৰি।

আবৰ মানুহ

কেবাঙৰ বাবে এটা উমৈহতীয়া ঘৰ আছে। ইয়াক “মৰঙ ঘৰ” বা মুচুপ বোলে। প্ৰত্যেক জন অবিবাহিত ডেকাই এই “মুচুপ মৰঙ” ঘৰত শুব লাগে।

ডেকা গাভৰুৰ প্ৰণয়ৰ বিশেষ উপহাৰ কেৰ্কেটুৱা আৰু পথাৰৰ নিগনিৰ মঙ্গহ।]

মিচিমি

উত্তৰ-পূব সীমান্ত অঞ্চলৰ ডিগাক আৰু দিবাং নৈৰ মাজভাগৰ পৰ্বতায়ী অঞ্চল সমূহত মিচিমিবিলাকৰ বসতি। এওঁলোক মঙ্গোলীয় জাতিৰ বংশধৰ। ব্ৰহ্মকুণ্ডৰ ওপৰ ‘ছ’ নামেৰে এখন উপনৈ আছে। সেই অঞ্চলতে এওঁলোক থাকে। এওঁলোকৰ চাৰিটা ঠাল আছে—দিজু, দিগাক, বেবেজিয়া আৰু চুলিকটা। কপালৰ আগৰ চুলি কটা ফৈদটোক চুলিকটা মিচিমি বোলে। এওঁলোকে সমাজ পাতি বাস কৰে। সদিয়াৰ উত্তৰে চুলিকটা মিচিমিৰ ৰাজ্য। এওঁলোক জাকে জাকে মেথন পোহে। এই মেথন উৎসৱ আদিত বলি দিয়ে আৰু ছোৱালীৰ গা-ধন হিচাবে দিয়ে।

অৱস্থা ভাল হলে এজনে বহুতো তিৰোতা বিয়া কৰাব পাৰে। একোজনৰ ১৫।১৬ জনী তিৰোতাও দেখা যায়। প্ৰসূতিৰ বাবে এওঁলোকৰ বেলেগ এটা ঘৰ থাকে।

মিচিমিহঁতৰ উপাশ্ৰ দেৱতা তিনিজন।

এজনক বোলে “মুজি-দাগৰা”—প্ৰণয় দেৱতা ; আনজন “দামিফাও”—জ্ঞান আৰু চিকাৰ দেৱতা ; বাকীজন হ’ল “টবলা”—এওঁ হ’ল বেমাৰ-আজাৰ আৰু ধনৰ অধিকাৰী। মিচিমি

মিচিমি মানুহ

মাইকীয়ে কঁকালৰ পৰা আঠুৰ ওপৰলৈ একোখন কাপোৰ পিন্ধে আৰু গলত মণি পিন্ধে। এওঁলোক চুটি চাপৰ আৰু গাৰ বৰণ তেজীৰঙা। মিচিমিবোৰৰ গোষ্ঠী তিনিটা—“টান”, “মাৰো” আৰু “মিজা”। পূব অঞ্চলৰ বোৰক মিজা, মিজো, দক্ষিণ অঞ্চলৰ বোৰক মাৰো আৰু ভৈয়াম অঞ্চলৰ বোৰক টান গোষ্ঠী বোলে।

মিচিমি তিৰোতা

মিচিমি মতা তিৰোতা উভয়ে ধপাত খায়। ২০।৩০ ঘৰে একোখন গাওঁ, আৰু তাৰ মূৰী গাওঁবুঢ়া বা গাম। এওঁলোকৰ একোটা ঘৰ দীঘলে ৬০ ফুট, বহলে ১২ ফুট। ঘৰৰ ভিতৰত দীঘলে দীঘলে এটা বাট। এওঁলোকৰ দীঘল তৰোৱাল, কটাৰী আৰু ধনু-কাঁড়েই অস্ত্ৰ, গছ-গছনিৰ আঁহেৰে বোৱা কাপোৰ। মিচিমিসকলৰ মুখ বহল আৰু চকু সৰু। তিৰোতাবিলাকে আগৰ চুলি-কোচা কাটি পেলায় আৰু খোপাত হাড়ৰ বস্তবোৰ আৰু কেটেলা পহুৰ কাঁইট পিন্ধে। মতাবোৰে এবিধ বেতৰ টুপী মূৰত পিন্ধে। শত্ৰুৰ মূৰ কাটি আনিব পাৰিলেই বীৰ হয়।

মণিপুৰী

অতীত বুৰঞ্জী-প্ৰসিদ্ধ এই দেশ। মহা-
ভাৰতত ইয়াৰ উল্লেখ পোৱা যায়।

মণিপুৰ এখন সৰু দেশীয় ৰাজ্য।
চিত্ৰাঙ্গদাৰ দেশ বুলিলে এই মণিপুৰকে
বুজায়। দ্বিতীয় মহাসমৰত ইংৰাজৰ লগত
জাপানৰ যুদ্ধ অসমৰ এই জিলাতে হৈছিল।
এই যুদ্ধৰ সময়ত দেশখনৰ যথেষ্ট ক্ষতি হয়।
এই ৰাজ্য অসমৰ দক্ষিণ-পূব কোণাত। ইয়াৰ
উত্তৰে নগা পাহাৰ, দক্ষিণে লুচাই পাহাৰ আৰু
ব্ৰহ্মদেশ। এই ৰাজ্য অসমৰ ভৌগোলিক
সামাৰ ভিতৰত আছে যদিও শাসন বিষয়ত
স্বকীয়া। ইয়াক এজন চীফ-কমিচনাৰে
শাসন কৰে। এই ৰাজ্যৰ আয়তন প্ৰায়
৮৫০০ বৰ্গ মাইল আৰু লোকসংখ্যা প্ৰায়
একলাখ জন। এই দেশত বাস কৰা অধি-
বাসীসকলক মণিপুৰী বোলে।

পাহাৰ-পৰ্বতেৰে ভৰা মণিপুৰৰ প্ৰাকৃতিক
দৃশ্য অতি মনোৰম। তাতোকৈ মনোৰম

মণিপুৰী নৰ্ত্তকী

অধিবাসীসকলৰ হাঁহিভৰা মুখবোৰ। এওঁলোক পৰিশ্ৰমী, কাম-কাজত নিপুণ আৰু পৰিপাটি। এওঁলোকৰ হাতে-বোৰা কাপোৰ আৰু কাহ-পিতলৰ বাচন চালে চকু ৰোৱা। মণিপুৰী তিৰোতাবোৰ ভাল শিপিনী। মতা আৰু তিৰোতাৰ সমান অধিকাৰ।

নাচ-গানত মণিপুৰীসকল বৰ পাৰ্গত। মণিপুৰী নৃত্যই ভাৰতীয় নৃত্য-কলাত এক নতুন ধাৰা সৃষ্টি কৰিছে। এই নাচৰ কোমলতা আৰু লয়-লাস মন কৰিবলগীয়া। এই নৃত্যৰ ধাৰা ভাৰতৰ অন্যান্য নৃত্য—ভাৰতনাট্যম, কথাকলি, কোনোটোৰে লগত নিমিলে। মণিপুৰী নৃত্য আজি ভাৰতৰ সকলোৰে আদৰৰ বস্তু। ‘লাইহাৰাওবা’ নামৰ নাচটো মণিপুৰীসকলৰ বৰ প্ৰিয়।

মণিপুৰীসকলৰ বেচিভাগেই বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মী। কিছুমান চৈতন্য-পন্থীও আছে। এওঁলোকৰ চাৰিটা ঠাল আছে—কুমল, লুৰাং, ময়ৰাং আৰু মেইথি। ইয়াৰ ভিতৰত মেইথি সম্প্ৰদায়েই প্ৰধান। মণিপুৰীসকলে ক্ষত্ৰিয়ৰ বংশধৰ বুলি পৰিচয় দিয়ে। মণিপুৰীসকলৰ

নিজা ভাষা আছে, আখৰহে নাই। আজিকালি মণিপুৰীসকলৰ মাজত শিক্ষিতৰ সংখ্যা বহুত বাঢ়িছে। ইম্ফলৰ ওচৰত লোগটোং নামেৰে এটি হ্ৰদ আছে। ইয়াত নাওখেল হয়।

লুচাই

লুচাইসকলৰ বাসস্থান লুচাই পাহাৰ জিলা। অসমৰ দক্ষিণত জোঙ এটাৰ দৰে ওলাই থকা এই জিলাখন। ইয়াৰ উত্তৰে কাছাৰ আৰু মণিপুৰ; দক্ষিণে আৰু পূবে ব্ৰহ্মদেশ; পশ্চিমে চাটিগা পাহাৰ আৰু পাৰ্বত্য ত্ৰিপুৰা।

লুচাইসকলে নিজকে ‘মিজো’ বুলি চিনাকি দিয়ে। আজি অলপ দিনৰ ভিতৰতে এওঁলোকে শিক্ষা দীক্ষা আদিত বহুত আগ বাঢ়িছে। পৰ্বতীয়া জাতিসকলৰ

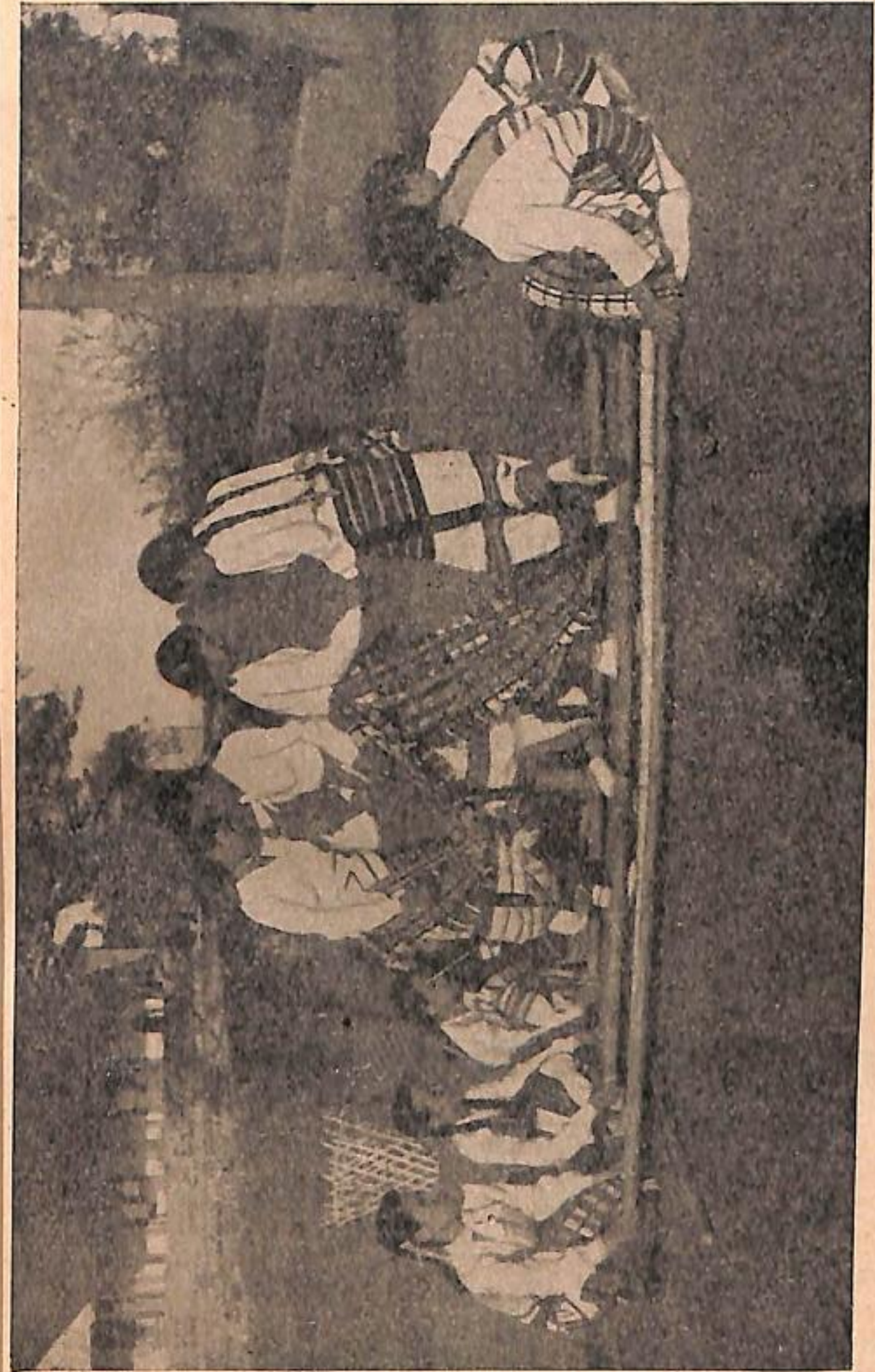
ভিতৰত বৰ্ত্তমানে লুচাইসকলৰেই শিক্ষিতৰ সংখ্যা বেচি। এওঁলোক বলী, সাহসী আৰু কৰ্মপটু। তিৰোতাবিলাকো বৰ পৰিশ্ৰমী আৰু চাফ-চিকুণ।

লুচাইসকলৰ বেচিভাগেই খ্ৰীষ্ট ধৰ্ম্ম গ্ৰহণ কৰিছে। কিছুমানে তেওঁলোকৰ গৃহদেৱতাৰো

লুচাই ছোৱালী

পূজা কৰে। এওঁলোকৰ দেৱতাৰ নাম 'পাখিয়া'। এওঁলোক নাচ-গানত বৰ পাকৈত। লুচাইসকলে চীন পৰ্বতৰ পৰা অহা বুলি কয়। এওঁলোকৰ সমাজ ব্যৱস্থা অলপ বেলেগ ধৰণৰ। গোটেই জিলাখনতে ৩০০ খনমান সৰু সৰু উপৰাষ্ট্ৰ (Chieftainship) আছে আৰু এইবোৰৰ শাসনৰো ব্যৱস্থা

লুচাই ছোৱালীৰ এবিধ নৃত্য

আছে। এই শাসনপ্ৰণালী অতি পুৰণিকলীয়া। একোজন নায়কে এই শাসনকাৰ্য্য পৰিচালনা কৰে। এই পদবী উত্তৰাধিকাৰ সূত্রে বাপেকৰ পৰা পুতেকে পায়। প্ৰত্যেকজন নায়কেই একোজন জমিদাৰৰ দৰে অনেক ধন-সম্পত্তি আৰু মাটি-বাৰীৰ গৰাকী। নায়কৰ তলত একোখন পৰিষদ থাকে। পৰিষদ-বোৰ বয়সিয়াল আৰু মুখীয়াল লোকসকলক লৈ গঠিত হয়। এওঁলোকক ‘উপাচ’ বোলে। ৰাইজৰ মতামত লৈ পৰিষদে শাসনকাৰ্য্য চলায়।

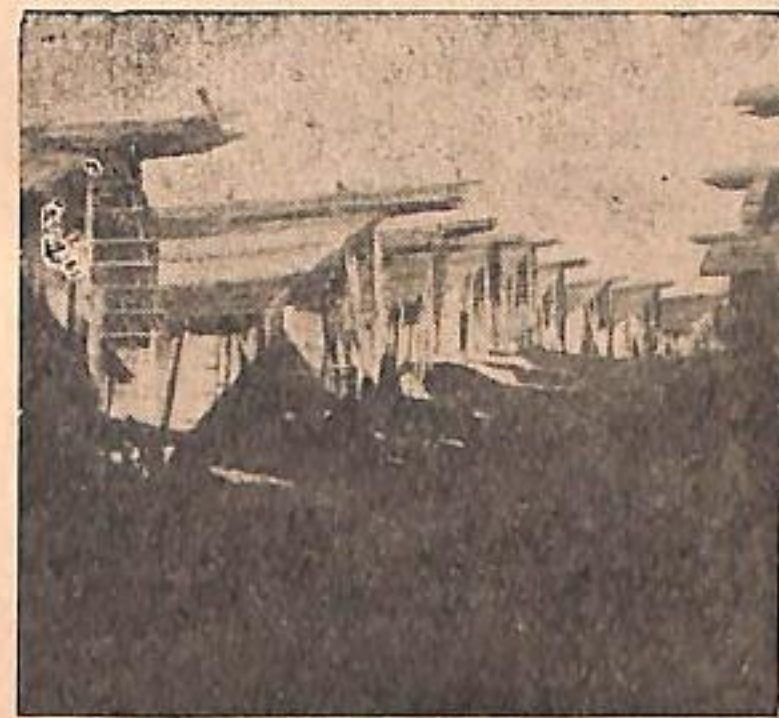
বৰ্ত্তমান লুচাই পাহাৰ জিলা ভাৰতীয় সংবিধান অনুসাবে স্বায়ত্বশাসিত জিলা হিচাবে শাসিত হয়। ৰাইজৰ প্ৰতিনিধি লৈ গঠিত হোৱা “জিলা পৰিষদে” (District Council) শাসনকাৰ্য্য চলায়। “মিজো ইউনিয়ন” বোলা অনুষ্ঠানটো লুচাইসকলৰ প্ৰধান ৰাজনৈতিক প্ৰতিষ্ঠান। লুচাই পাহাৰৰ নতুন নাম মিজোৰাম।

লুচাই জিলাৰ মাটিকালি আঠ হাজাৰ বৰ্গমাইল আৰু লোকসংখ্যা প্ৰায় দুই লাখ।

নগা

ব্ৰহ্মদেশ আৰু অসম সীমান্তৰ মাজত অৱস্থিত পৰ্বতমালা বহুতো জনজাতিৰ বাসস্থান। তাৰ ভিতৰত নগাসকল উল্লেখযোগ্য। এওঁলোক বাস কৰা জিলাখন নগাপাহাৰ জিলা। এই জিলাৰ মাটিকালি প্ৰায় চাৰি হাজাৰ বৰ্গমাইল আৰু লোকসংখ্যা প্ৰায় দুই লাখ।

আমি বহুদিনৰ পৰাই নগাসকলৰ বিষয়ে নানা আচৰিত কথা শুনিবলৈ পাই আহিছোঁ।

নগা ঘৰ

আজি-কালি শিক্ষা বিস্তাৰৰ ফলত এওঁলোকৰ লগত ভৈয়ামৰ মানুহৰ আদান-প্ৰদান বেছি

নগা ল'ৰা

নগা যুঁজ নৃত্য

হব ধাৰছে। নগাসকল বহুতো উপজাতিত বিভক্ত। যেনে—আও, আঙ্গামী, লোঠা, চেংমা, বেংমা, কাঁচা নগা আৰু কণ্যাক। আঙ্গামী আৰু কণ্যাক ফৈদ দুটা যুঁজাৰু। এওঁলোকৰ মাজত আগতে মানুহৰ মূৰ কটা প্ৰথা প্ৰচলন আছিল; আজিকালি লোপ পাই আহিছে। এওঁলোকৰ বিভিন্ন খেলৰ বেলেগ বেলেগ “দোৱান” আছে। লিখাৰ কোনো প্ৰণালী নাই। এওঁলোকে জুম প্ৰণালীৰে খেতি কৰে।

নগাবোৰ মঙ্গোলীয় গোষ্ঠীৰ মানুহ। এওঁলোকৰ প্ৰত্যেক গাঁৱতে একোখন ‘পৰিষদ’ আছে। এই পৰিষদক ‘টাটাৰ’ বোলে। পৰিষদলৈ প্ৰত্যেক ফৈদৰ পৰা প্ৰতিনিধি পঠাব পাৰে। গাঁৱৰ শান্তিৰক্ষা আৰু বিচাৰ আদিৰ ভাৰ এই পৰিষদৰ ওপৰত। নগা পাহাৰৰ প্ৰান্তভাগত থকা কণ্যাক ফৈদৰ নগাসকলে পুৰণি জাতি। আহোম ৰজাসকলৰ লগত এওঁলোকে বেহা-বেপাৰ চলাইছিল।

নগাসকল জড়োপাসক। কিছুমান খ্ৰীষ্টান

হৈছে যদিও এই ধৰ্ম্মই বেছিকৈ শিপাব পৰা নাই। শতকৰা কুৰিজন খ্ৰীষ্টান।

আজিকালি নগাসকলৰ ভৈয়ামৰ লোকৰ লগত বেহা-বেপাৰ, আদান প্ৰদান আদি

নগা পৰিয়াল

বেছিকৈ চলতি হৈছে। কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে এই জিলাৰ অগম্য ঠাইবোৰলৈ ৰাস্তা-ঘাট নিৰ্মাণ কৰি যাতায়াতৰ সুবিধা কৰিব ধৰিছে। নগাসকলে জাৰকালি ভৈয়ামলৈ আহি কপাহ, হালধি আদি দি ধান, লোণ আদি সলাই

নিয়ে। ভৈয়ামৰ লগত এই যোগসূত্ৰ অতীজৰে পৰা চলি আহিছে কিন্তু এতিয়া আমাৰ কেন্দ্ৰীয় আৰু প্ৰাদেশিক তত্ত্বাৱধানত সেই পুৰণিকলীয়া আদান-প্ৰদান ঘনিষ্ঠ হ'ব ধৰিছে।

খাচিয়া

খাচিয়া সকল খাচিয়া-জয়ন্তীয়া পাহাৰ জিলাত বাস কৰা লোক। এই জিলাৰ উত্তৰে কামৰূপ, নগাওঁ জিলা; দক্ষিণে চিলেট; পশ্চিমে গাৰো পাহাৰ আৰু পূবে সংযুক্ত মিকিৰ পাহাৰ জিলা। মাটিকালি প্ৰায় ৫৫০ বৰ্গমাইল আৰু লোকসংখ্যা চাৰে তিনি লাখ জন। এই জিলাতেই অসমৰ ৰাজধানী আৰু পাহাৰৰ ৰাণী শ্বিলং পাহাৰ। প্ৰাকৃতিক দৃশ্যৰে ভৰপূৰ এই ঠাইখন। শাৰী শাৰী সৰল গছ, নানা তৰহৰ ফলফুল আৰু বৰ-বৰ কৈ বৈ যোৱা পাহাৰী বৰণাবোৰে এই দৃশ্য আৰু মনোমোহা কৰি তুলিছে। এই জিলাতেই পৃথিৱীৰ সৰাতকৈও বেছি বৰষুণ হোৱা ঠাই চেৰাপুঞ্জি।

খাচিয়া সকল ইয়াৰ আদিমবাসী। এওঁলোক শিক্ষা-দীক্ষাত আগবঢ়া। শিক্ষিত সকলে খ্ৰীষ্ট ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিছে। এওঁলোক বলী আৰু সাহসী। তিৰোতাবোৰ বেপাৰ আৰু ল'ৰা-ছোৱালী পালন কৰাত পাকৈত।

খাচিয়াসকল মাতৃপ্ৰধান জাতি। নুমলীয়া ছোৱালীজনীয়েহে মাকৰ সম্পত্তিৰ অধিকাৰিণী। বিয়াৰ পাছত দৰা গৈ কইনাৰ ঘৰত থাকে অথবা শাহুয়েকৰ ঘৰৰ ওচৰতে ঘৰ সজাই লয়।

খাচিয়া তিৰোতাৰ ননুৱেম নৃত্য

এওঁলোকৰ 'ননুৱেম' উৎসৱ আমাৰ বিহু উৎসৱৰ দৰে জাতীয় উৎসৱ। এই উৎসৱ

শ্বিলং লেক

সবল গছৰ মাজেৰে শ্বিলং চহৰ

চেৰাপুঞ্জীৰ বজাৰ

শ্বিলঙৰ বৰবজাৰ

পাঁচ দিনলৈ চলে আৰু নানা প্ৰকাৰ নাচ-গান, খেল-ধেমালি আদি হয়। কুমাৰী নৃত্য 'ননুকেম নাচ' বিশেষ আকৰ্ষণীয়। কথিত আছে 'কা-পাহ চানটিউ' নামৰ এক দেৱকন্যাৰ পৰা এই নাচৰ প্ৰচলন হয়।

ইয়াত বহুতো সৰু সৰু 'চিয়েম' ৰাষ্ট্ৰ আছে। আগেয়ে 'চিয়েম' বা দলৈ সকলে শাসনকাৰ্য্য চলাইছিল। 'চিয়েম' বংশৰ লোকসকল হেনো ওপৰত কোৱা দেৱকন্যাৰে অঙহী-বঙহী। চিয়েম বা ৰাজবংশৰ দুটা পৰিয়াল—এটা খাইৰিম আৰু আনটো মিনিয়েম। এই নামৰ দুখনি সৰু ৰাজ্য এতিয়াও আছে।

বৰ্ত্তমান খাচিয়া পাহাৰ জিলা ভাৰতৰ স্বায়ত্তশাসিত পাহাৰী জিলাৰ ভিতৰত পৰিছে। সেই অনুসাৰে জিলা পৰিষদে ইয়াৰ শাসন কাৰ্য্য চলায়।

গাৰো

গাৰোসকলৰ বাসস্থান গাৰোপাহাৰ জিলা। এই জিলাৰ উত্তৰত গোৱালপাৰা জিলা; পূবে কামৰূপ আৰু খাচিয়া জয়ন্তায়া পাহাৰ জিলা; দক্ষিণে মৈমনসিংহ আৰু পশ্চিমে ৰংপুৰ, গোৱালপাৰা জিলা। মাটিকালি প্ৰায় তিনি হাজাৰ মাইল আৰু লোক সংখ্যা প্ৰায় আঢ়ৈ লাখ জন।

গাৰোসকল দেখিবলৈ চুটি চাপৰ আৰু ধুনীয়া। এওঁলোকৰ একোখন গাঁৱত বহুতো লোক বাস কৰে। গাৰোসকলৰ খেল কেইবাটাও। প্ৰত্যেক খেলতে মুখীয়াল লোক থাকে। এওঁলোকক 'লক্ষৰ' বোলে। এওঁলোকে দেৱদেৱীক মানে। মৃতকৰ সংকাৰ কৰা প্ৰথা এওঁলোকৰ মাজত প্ৰচলিত।

গাৰোসকলো মাতৃ-প্ৰধান জাতি। বিয়াৰ পিছত দৰা কইনাৰ ঘৰত থাকিবলৈ লয়। এওঁলোকে জুম খেতি কৰে। হাবিৰ জঙ্গল চাফ কৰি কোৰ, কোদাল আদিৰে মাটি

চহাই কৰা খেতিকে জুম খেতি বোলে।
জুম খেতি এবছৰ এঠাইত কৰিলে পিচৰ
বছৰত আৰু আন এঠাইত কৰে। কপাহ
খেতি এই জিলাত বেছি পৰিমাণে হয়।

গাৰো ছোৱালী

গাৰো মানুহ

গাৰোসকল মঙ্গোলীয় পৰিবাৰৰ মানুহ।
মূলতে এওঁলোক তিব্বত-বৰ্মীয়, যদিও অষ্ট্ৰো-
এচিয়াটিক সকলৰ লগত মিল আছে। এওঁ-
লোকৰ মাজত আজিকালি শিক্ষাৰ প্ৰচলন
হৈছে। বহুতো গাৰোয়ে খ্ৰীষ্টান ধৰ্ম গ্ৰহণ
কৰিছে। বৰ্তমান এই জিলা "জিলা
পৰিষদ" দ্বাৰা শাসিত হয়।

ডফলা

ডফলা সকল তিব্বত গোষ্ঠীৰ লোক।
এওঁলোকে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰে সীমান্ত অঞ্চলত
বাস কৰে। বিশেষকৈ কামেং সীমান্ত
(আগৰ বালিপাৰা সীমান্ত) অঞ্চলত এওঁ-
লোকৰ বসতি বেছি। বহুতো দৰং জিলাৰ
ভৈয়াম অঞ্চলত গাওঁ পাতি বাস কৰিছে।

ডফলা মানুহ

এওঁলোক দেখিবলৈ চুটি চাপৰ আৰু
আটিল। খেতি-বাতিৰ উপৰিও ভৈয়ামৰ
মানুহৰ লগত বেহা বেপাৰ কৰি এওঁলোকে
জীৱিকা চলায়। এওঁলোকে চুলি দীঘলকৈ

ৰাখে আৰু আগপিনে খোপা বান্ধে। খোপাত ক'লা আৰু বগা ৰঙৰ চৰাইৰ পাখি লয়। চৰকাৰে এওঁলোকৰ শিক্ষা-দীক্ষাৰ বাবে প্ৰচেষ্টা চলাইছে।

ডফলা সকলে আগপিনে খোপা বান্ধি খোপাত এডাল শলা মাৰে। শলা মৰাৰ এটা অৰ্থ থাকে। অবিবাহিত লোকে এই শলা মাৰিব নোৱাৰে। যিবিলাক বিবাহিত লোক সেইবিলাকেহে আগফালে বন্ধা খোপাত শলা মাৰিব পাৰে। এওঁলোকে বেতৰ টুপি, বেতৰ মোনা আদি কামত বৰ পাকৈত।

অঁকা

দৰং জিলাৰ উত্তৰ অঞ্চলৰ দাঁতিকাষৰীয়া অঞ্চলত অঁকা সকলৰ বসতি। অঁকাসকল তিব্বত গোষ্ঠীৰ লোক। এওঁলোকেই আপাটানি নামৰ এটা বেলেগ সম্প্ৰদায় আছে। এওঁলোকৰ আচাৰ ব্যৱহাৰ আৰু দোৱান ওচৰ চুবুৰীয়া ডফলাবোৰতকৈ বেলেগ।

তথাপি বহুত বিষয়ত ডফলাবোৰৰ লগত এওঁলোকৰ মিল দেখা যায়।

অঁকাসকল কাৰিকৰী জাতি, যুঁজৰ অস্ত্ৰ—যাঠি, জোং আদি তৈয়াৰ কৰাত এওঁলোক বৰ পটু। এওঁলোকেও ডফলাৰ দৰে আগপিনে খোপা বান্ধে আৰু বেতৰ বস্ত্ৰ তৈয়াৰ কৰি পিন্ধে। পাহাৰীয়া জাতিবিলাকৰ ভিতৰত এওঁলোক আটাইতকৈ যুঁজাৰু জাতি।

অঁকা মতা তিৰোতা

এওঁলোকৰ টাগি নামে এজন নেতাই ইংৰাজৰ বিৰুদ্ধে স্বাধীনতাৰ বাবে আন্দোলন চলাইছিল।

কছাৰী

কছাৰী জাতি অসমৰ এটা পুৰণি আৰু পৰাক্ৰমী জাতি। কছাৰী ৰজাসকলৰ কীৰ্ত্তি আজিও দেখিবলৈ পোৱা যায়। ডিমাপুৰত কছাৰী ৰাজ্যৰ ভগ্নাৱশেষ আছে। কছাৰী সকল বৰ্ত্তমানে উত্তৰ কাছাৰ আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ নানা অঞ্চলত সিঁচৰিত হৈ আছে।

ডিমাপুৰৰ ভগ্নাৱশেষ

কছাৰী সকল শিক্ষা-দীক্ষাত বহুতো উন্নতি কৰিছে। অসমৰ কছাৰী সকলৰ ভাষা অসমীয়া; তেওঁলোকৰ নিজৰ দোৱানো আছে।

এওঁলোক বৰ সৰল, সহজ, পৰিশ্ৰমী আৰু সত্যবাদী। খেতি-বাতিয়ে জীৱিকাৰ প্ৰধান

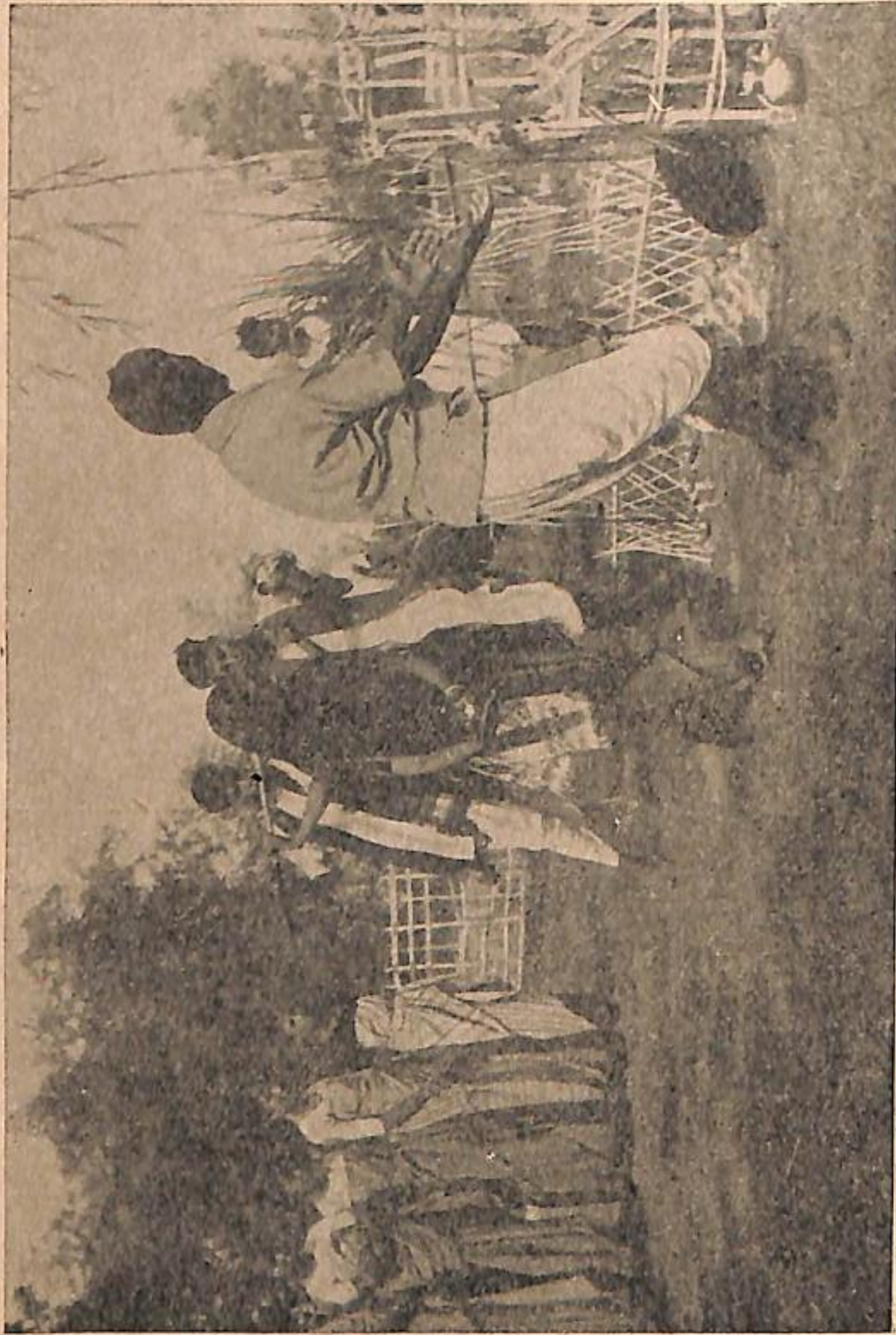
অৱলম্বন। তিৰোতাসকলে এৰী পলু পুহি তাৰ পৰা সূতা উলিয়াই কাপোৰ বয়। এওঁলোকে গৰু ছাগলী কুকুৰা গাহৰি আদিও পোহে। কছাৰীসকলে ঘৰতে মদ কৰি

কছাৰী মানুহ

খায়। আজিকালি বহুতো গাহৰি আদি পুহিবলৈ আৰু মদ খাবলৈ এৰি দিছে আৰু শৰণীয়া হৈ হিন্দু ধৰ্ম্ম গ্ৰহণ কৰিছে। বহুতো ব্ৰহ্ম ধৰ্ম্ম গ্ৰহণ কৰিছে আৰু কিছুমানে খ্ৰীষ্টিয়ান হৈছে। এওঁলোকে গছ পূজা আৰু মাৰৈ পূজা (বিঘহৰি পূজা) কৰে। ব্ৰহ্ম, বসুমাতাৰী, বৰো, নাৰ্জ্জাৰী, খাল্লাৰী, দৈমাৰী, মছাহাৰী আদি এওঁলোকৰ উপাধি। গোৱালপাৰা জিলাৰ উত্তৰ অঞ্চলৰ কছাৰীবিলাকে নিজক

বড়ো নাচ—খেৰাই

বড়ো বুলি কয়। অশিক্ষিত সমাজৰ বহুতে
কছাৰী বুলিলে বুজুে।

এওঁলোক নাচ-গানত ৰাপ থকা। চিংফু
বাঁহী, চেৰজা, জখা আৰু মাদলৰ কোবৰ চেঁৰে
চেঁৰে নচা বৰো নাচ বৰ আকৰ্ষণীয়। বড়ো
গাভৰুবিলাকে ৰংচঙীয়া দখলা পিন্ধি গংগনা
আৰু জাৰশী বজাই নচা চাই থাকিব লগীয়া।
খেৰাই-নৃত্য বড়োসকলৰ বৰ প্ৰিয় নাচ।
এওঁলোকৰ শিক্ষা-সংস্কৃতিৰ উন্নতি সাধনৰ

কছাৰী নৃত্য

বাবে চৰকাৰৰ তৰফৰ পৰা সাহায্য দিয়া
হৈছে। আজিকালি এওঁলোক শিক্ষা-দীক্ষাত
বহুত আগ-বঢ়া। বথোপূজা আৰু খেৰাই
নৃত্য চাবলগীয়া।

মিকিৰ

মিকিৰসকলক আচলতে পাহাৰীয়া বুলিব নোৱাৰি। এওঁলোকৰ বেচিভাগেই আমাৰ ভৈয়ামত আহি বাস কৰিছেহি। গোলাঘাট মহকুমাৰ পশ্চিম অঞ্চল আৰু কাছাৰৰ উত্তৰ

মিকিৰ মানুহ

অঞ্চলত এওঁলোকৰ বসতি। এই অঞ্চলক লৈ বৰ্ত্তমানে সংযুক্ত মিকিৰ পাহাৰ আৰু কাছাৰ জিলা বুলি এখন নতুনকৈ জিলা গঠন কৰিছে। মিকিৰ পাহাৰত মিকিৰ সকল বেছিকৈ বাস কৰে।

মিকিৰবিলাক সৰল প্ৰকৃতিৰ লোক। এওঁলোকৰ স্বাস্থ্য ভাল। এওঁলোকৰ কিছুমান নিজা নাচ-গান আছে। নিজৰ দোৱানত

মিকিৰ তিৰোতা

কথা কয়। শিক্ষিতৰ সংখ্যা কম; আজিকালি শিক্ষাৰ প্ৰতি ধাউতি বাঢ়িছে। তিৰোতাবোৰ বৰ কৰ্ম্মী।

মিৰি

মিৰি সকলো অসমৰ পুৰণি জাতি। এওঁলোকৰ আদি বাসস্থান অসমৰ কামেং সীমান্ত আৰু চিয়াং সীমান্ত অঞ্চল। বৰ্ত্তমান সদিয়াৰ পৰা তেজপুৰলৈকে মিৰি মানুহ বিয়পি আছে। এওঁলোকে নৈৰ পাৰত বাস কৰে। “আবতানি”ৰ পৰিয়াল বুলি এওঁলোকে নিজকে “তানি” বুলি পৰিচয় দিছিল। আবৰৰ লগত এওঁলোকৰ ওচৰ সম্পৰ্ক আছে বুলি কয়। ভৈয়ামৰ নৈৰ পাৰত বসতি স্থাপন হোৱাৰ পৰা এওঁলোকে নিজক “মিছিং” বুলি পৰিচয় দিয়ে। বৰ্ত্তমান বহুত ঠাইত মিৰি মানুহবিলাকৰ আচাৰ-ব্যৱহাৰ, ৰীতি-নীতি অসমীয়া হিন্দুৰ লগত মিলি গৈছে। মিৰি জনজাতিৰ “চামুণ্ডৰীয়া” আৰু “তামাৰ” নামৰ দুটা সম্প্ৰদায়ে নিজৰ দোৱান পাহৰি গৈছে। এওঁলোকে অসমীয়া ভাষাতে কথা কয়। বাকীবোৰ মিৰিৰ নিজা দোৱান আছে।

অসমৰ দিহং, দিবং, সোৱনশিৰী, ব্ৰহ্মপুত্ৰ, খেৰকটীয়া, ৰঙানৈ, বুৰৈ, ভৰলী আদি নৈবিলাকৰ পাৰে পাৰে মিৰি মানুহ বিয়পি আছে। উত্তৰ লক্ষীমপুৰ মহকুমাৰ সোৱনশিৰী নৈৰ উত্তৰ পাৰে আৰু শিৱসাগৰ জিলাৰ মাজুলীত মিৰি মানুহৰ ঘন বসতি।

মিৰিসকলৰ জীৱিকাৰ প্ৰধান অৱলম্বন খেতি। কিছুমান মিৰিৰ অৱস্থা বৰ উন্নত। বহুতে হাতী ঘোঁৰা আদিও ৰাখিছে। ভৈয়ামত তেওঁলোকে গৰু ম'হেৰে হাল বাই খেতি কৰে। এওঁলোক কপাহী কাপোৰ বোৱাত বৰ পটু। এওঁলোকে বোৱা মিৰিজিম কাপোৰ উৎকৃষ্ট আৰু মূল্যবান। কাপোৰত ফুল তোলাত মিৰি জীয়ৰীবিলাক বৰ পাকৈত। মিৰি ডেকা-গাভৰুৰ বিহু অসমৰ বিহুতলিৰ আদৰৰ বস্তু। অসমীয়াৰ বিহুবিলাকৰ বাহিৰেও মিৰিসকলে “প-ৰাগ” আৰু “আলিয়াই লিগাও” বুলি নিজাকৈ বিহু পাতে। “আলিয়াই লিগাও”ত বুঢ়া-বুঢ়ী সকলেও নাচ ধেমালি কৰে। “প-ৰাগ” বিহু কৰিবৰ কাৰণে এওঁলোকৰ “মৰং” বুলি এটা ঘৰ থাকে।

মিৰি জনজাতিৰ পুৰোহিতক “মিবু” বুলি কয়। হিন্দু ধৰ্ম্মত দীক্ষিত হোৱাৰ আগতে তেওঁবিলাকে এই “মিবু”ৰ দ্বাৰাই সকলো বকমৰ পূজা সেৱা কৰিছিল। এওঁলোকে নিজকে চন্দ্ৰ-সূৰ্য্যৰ বংশধৰ বুলি চিনাকি দিয়ে। সোণ-ৰূপৰ জখলাৰে স্বৰ্গৰ পৰা নামি অহা বুলি এটি প্ৰবাদ এওঁলোকৰ মাজত চলিত আছে। হিন্দু ধৰ্ম্মত শৰণ ললেও এতিয়াও মিৰিসকলে নিজা ধৰণে কিছুমান সকাম-নিকাম কৰে। দ্বীশিক্ষিত পিছপৰা যদিও বৰ্ত্তমান মিৰিসকল বহুত শিক্ষিত হৈ উঠিছে।

শাৰীৰিক গঠনত মিৰিসকল হ্ৰষ্ট পুষ্ট আৰু তেজাল। মিৰি জীয়াবীবিলাক ৰঙিয়াল আৰু স্বাধীনচেতা। অন্যান্য অসমীয়া হিন্দুৰ দৰেই এওঁলোকে বিয়া-বাৰু পাতি সংসাৰ কৰে যদিও লৰা-ছোৱালীৰ নিজ বাছনি মতেও বিয়া হব পাৰে। স্বভাৱত এওঁলোক সৰল আৰু শান্ত।

দেউৰী

অসমৰ জনজাতিসকলৰ ভিতৰত দেউৰী জাতিৰ সংখ্যাই আটাইতকৈ কম। দেউৰী-সকলৰ মিৰি জনজাতিৰ লগত খোৱা-বোৱা চলে। কিন্তু তেওঁলোকৰ সমাজ ব্যৱস্থা আৰু ৰীতি নীতি বেলেগ ধৰণৰ। তেওঁলোকে অতীজত চুটীয়া ৰজাৰ পূজাৰী আছিল বুলি কয়। তেওঁলোকক শান্ত ধৰ্ম্মী বুলিব পাৰি। প্ৰত্যেক গাঁৱতে একোটাকৈ গোসানী শাল থাকে। তেওঁলোকৰ পূজাৰ দেৱতাক “খুদি মামা” বুলি কয়। “খুদি মামা”ৰ পূজাৰ কাৰণে তেওঁলোকে ছাগলী আদি জন্তু বলি দিয়ে। তেওঁলোকে চাং ঘৰ সাজি বাস কৰে। চাঙৰ প্ৰত্যেক পৰিয়াল থাকিবৰ কাৰণে মাজত বেৰ দিয়া থাকে। বাহিৰত এওঁলোকে এখন আহল-বহল চাং পাতি থয়।

ছোৱালী খোজা-বঢ়া কৰাৰ পিছতেই দৰাৰ লগত ছোৱালীৰ সম্বন্ধ ঘটে। ছোৱালী

আছে। আহোম সকলেই মোগল সকলক হৰাইছিল। শৰাইঘাট আৰু বঙামাটিৰ যুদ্ধৰ কথা আজও অসম বুৰঞ্জীত জিলিকি আছে। শৰাইঘাটৰ যুদ্ধতেই আহোম সেনাপতি

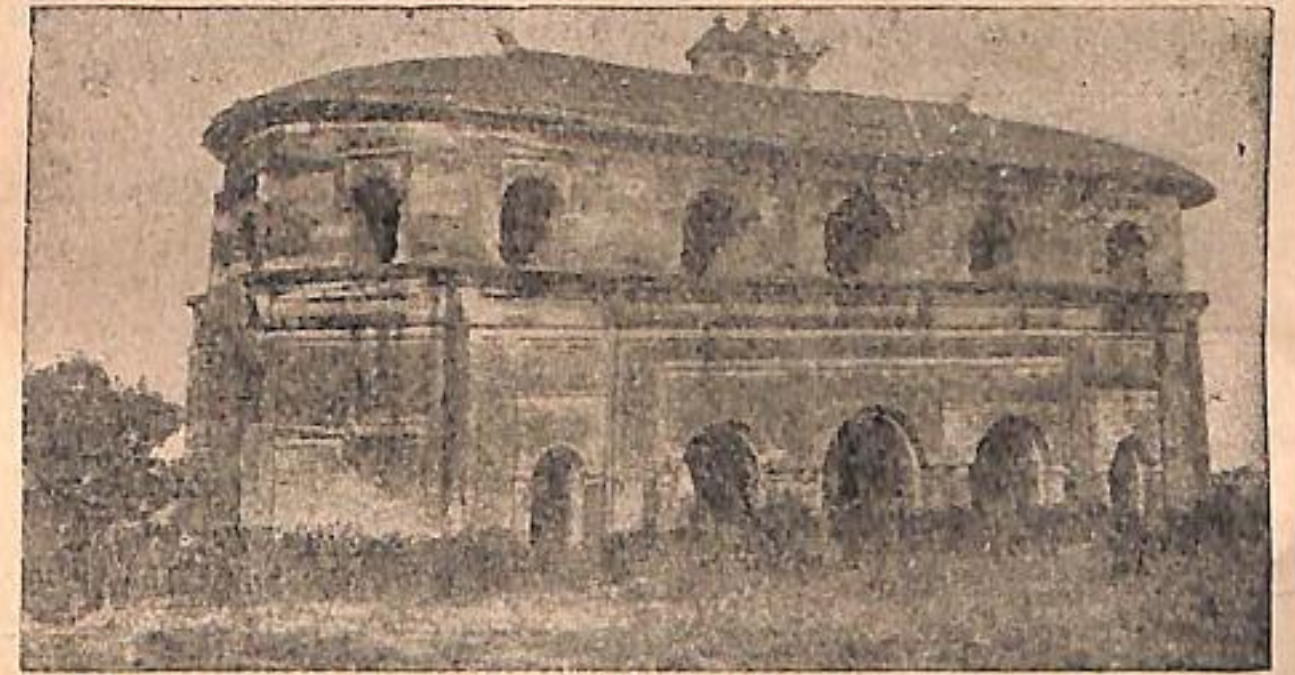

কাৰেং ঘৰ

লাচিতৈ মোমায়েকৰ মূৰ কাটি অকৃত্ৰিম দেশপ্ৰেমৰ চিনাকি দিছিল। আহোম ৰজা-সকলৰ কাহিনীবোৰ পাহৰিব নোৱাৰোঁ। সতী জয়মতীৰ কথা, বীৰ লাচিতৰ কথা সদায়

আমাৰ চকুত জিলিকি আছে। আহোম ৰজাসকলৰ ভিতৰ স্বৰ্গদেৱ ৰুদ্ৰসিংহই ডাঙৰ ৰজা আছিল। এওঁৰ সময়ৰ পৰাই এওঁলোকে হিন্দুধৰ্ম লয়। এওঁলোকৰ উপাস্ত্ৰ দেৱতাৰ নাম আছিল “চোমদেও”।

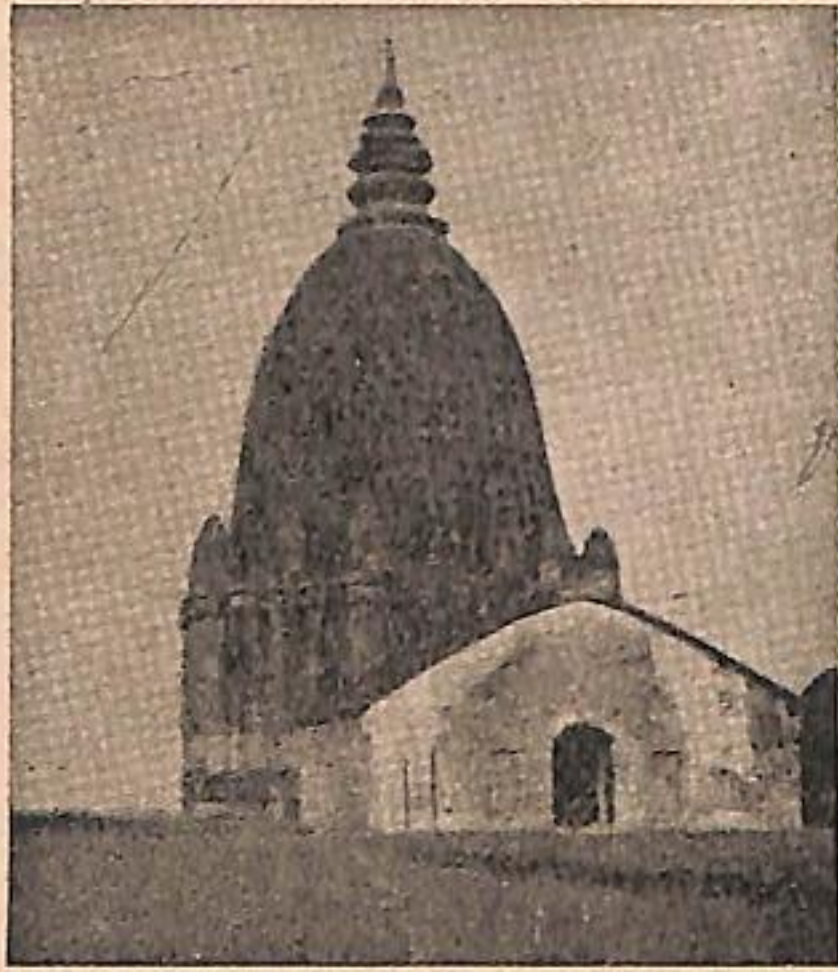
আহোম ৰজাসকলৰ শাসন ব্যৱস্থা বৰ ভাল আছিল। ৰজাৰ তলত তিনিজন

বংঘৰ

সদশ্ৰেৰে এখন মন্ত্ৰীমণ্ডল আছিল। এই তিনিজনক বুঢ়াগোঁহাঁই, বৰগোঁহাঁই আৰু বৰপাত্ৰগোঁহাঁই বুলিছিল। গোঁহাঁই, বৰবৰুৱা, বৰফুকন, কাকতী, কটকী, বৰুৱা, বুজৰবৰুৱা, বেজবৰুৱা, ৰাজখোৱা, হাজৰিকা, শইকীয়া

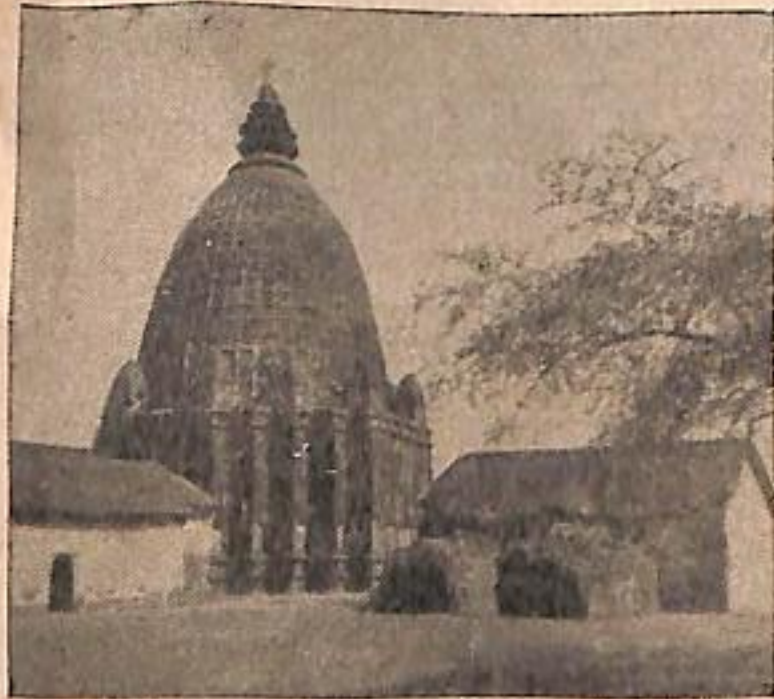

জয়সাগৰৰ পাবত থকা জয়দ'ল

শিৱসাগৰৰ শিৱদ'ল

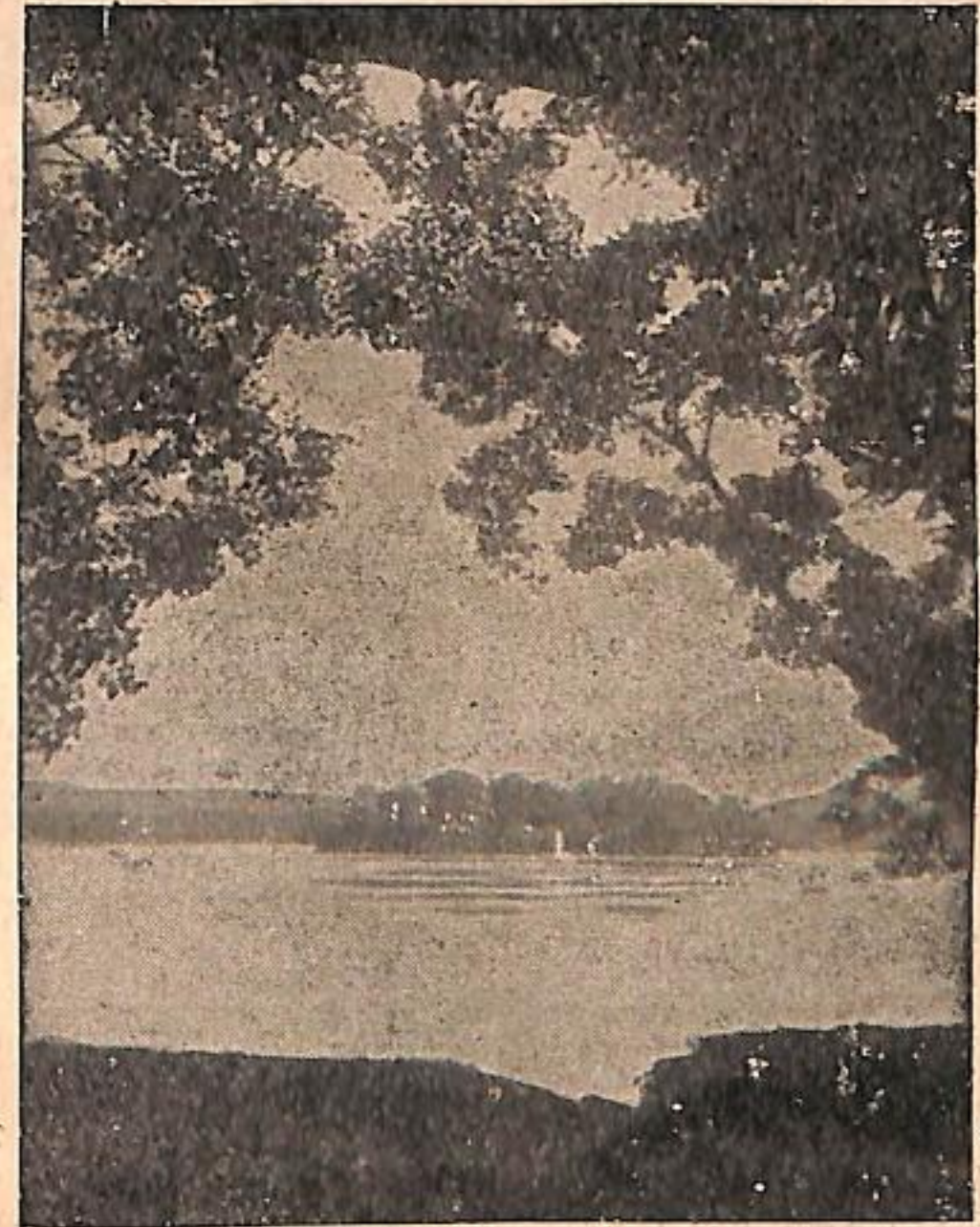

শিৱসাগৰৰ বিষ্ণুদ'ল

তলাতল ঘৰ

আদি বহুত বিষয়াৰ ওপৰত বিভিন্ন বিষয়ৰ
ভাৰ দিছিল। ১৮২৬ চনত ইংৰাজসকল:
অহাৰ পৰা অসমৰ স্বাধীনতা লোপ পায় আৰু
আহোম শাসনৰ ওৰ পৰে। আহোমসকল
বলী, শকত আৰু দেখিবলৈ ধুনীয়া।

কোঁচ বা ৰাজবংশী

কোঁচবেহাৰৰ ৰজা বিশ্বসিংহৰ দিনৰ পৰাই কোঁচ বা ৰাজবংশী সকলৰ প্ৰতিপত্তি বাঢ়ে। কোঁচ ৰজা মহাৰাজ নৰনাৰায়ণ আৰু চিলাৰায়ৰ অমৰ কীৰ্ত্তি আজিও জিলিকি আছে। এসময়ত বঙ্গদেশৰ কিছুমান ঠাইত এই বংশৰ ৰজা-সকলে ৰাজত্ব কৰিছিল। কোঁচ ৰজাসকলৰ দিনতেই বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্ম আৰু অসমীয়া সাহিত্যই পোহৰ লাভ কৰে। গোৱালপাৰা জিলাৰ চিড্‌লী, ৰূপচী, লক্ষীপুৰ, বিজনি আৰু দৰঙৰ কোঁচ ৰজাৰ বংশধৰসকলে এতিয়া জমিদাৰ হিচাবে চলি আছে। বৰ্ত্তমানে এই জমিদাৰী-বোৰ চৰকাৰে হাতত লবৰ ব্যৱস্থা কৰিছে।

এওঁলোকৰ গাৰ গঠনৰ সৈতে মঙ্গোলীয় জাতিৰ বহুত মিল দেখা যায়। আজিকালি এওঁলোক অসমৰ অন্যান্য জাতিৰ লগত মিলি গৈছে। নামনি অসমত এওঁলোকৰ বসতি অধিক। বৈবাহিক সংস্কৰ বাহিৰে আন সকলো ক্ষেত্ৰতে ব্ৰাহ্মণ আদি অন্যান্য জাতিৰ লগত যোগাযোগ স্থাপিত হৈছে।

অন্যান্য জাতি

অসমলৈ আৰ্য্যসকল মহাভাৰতৰ যুগৰ আগতেই আহে। অসমলৈ অহা আৰ্য্যসকল প্ৰায়ে উত্তৰ বিহাৰ আৰু যুক্তপ্ৰদেশৰ আছিল। লাহে লাহে ইয়াৰ পৰিবেশৰ লগত মিলি গৈ ব্ৰাহ্মণ, কায়স্থ, সোণাৰি, বনিয়া, কৈৱৰ্ত্ত, কলিতা, কোঁচ, কেওত আদি নানা জাতিত পৰিণত হয়।

হিন্দু সকলৰ কিছুমান বৈষ্ণৱ-পন্থী, কিছুমান শাক্ত। অসমত শাক্ত ধৰ্ম্মতকৈ বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মৰ সমাদৰ বেছি। এসময়ত অসমত বৌদ্ধ ধৰ্ম্মৰো প্ৰচলন আছিল, পিচত হিন্দু ধৰ্ম্মৰ প্ৰভাৱত বৌদ্ধধৰ্ম্ম লুপ্ত হ'ল। খামটি সকলহে বৌদ্ধধৰ্ম্মী হৈ থাকিল।

অসমত মুছলমান সকলৰ সংখ্যা কম। পাঠান মোগল সাম্ৰাজ্য বিস্তাৰৰ সময়ৰ পৰা মুছলমানৰ সংখ্যা কিছু বাঢ়িছে। মুছলমান-সকলৰ কিছুমানে অসম আক্ৰমণকাৰী তুৰকৰ বংশধৰ বুলি কয়।

অসমত ইংৰাজে প্ৰতিপত্তি লাভ কৰাৰ
পৰাই শিক্ষা, চাকৰী আৰু ধনৰ কাৰণে অসমৰ
অনুন্নত জাতিৰ লোক আৰু পাহাৰৰ জন-
জাতীয় ভাইসকলৰ কিছুমানে খ্ৰীষ্ট ধৰ্ম গ্ৰহণ
কৰে। আমেৰিকান বেপ্টিষ্ট মিচন আৰু
ৰোমান কেথলিক সম্প্ৰদায় খ্ৰীষ্ট ধৰ্ম প্ৰচাৰ
কৰাত আগৰণুৱা।

বৰ্ত্তমান অসমৰ সকলো ধৰ্ম্মাৱলম্বী
লোকেই মিলা-প্ৰীতিৰে থাকে। বিভিন্ন ধৰ্ম্ম
আৰু মতাৱলম্বী হলেও কাৰো লগত
বিদ্বেষ ভাব নাই।

—অন্ত—